

TOBAKSFAKTA

ÖBEROENDE TANKESMEDIA

**Barnets
Rätt
i
Tobaksfrågan**

WHO:s ramkonvention om tobakskontroll (tobakskonventionen)

Ett barnrättsperspektiv på artikel 8: Skydd mot exponering för tobaksrök

Riktlinjerna till denna artikel slår fast att alla inomhusmiljöer skall vara till hundra procent rökfria, utan tillåtelse att inrätta rökrum. Ur ett barnrättsperspektiv är en fullständig implementering och kontinuerlig uppföljning av denna artikel mycket viktig.

Fakta om barn och passiv rökning

Miljötobaksrök, den rök som sprids i omgivningen kring någon som röker, är mycket farlig att andas in.¹ Röken innehåller 7000 kemikalier, varav över 60 är cancerframkallande.² Även mycket små doser av miljötobaksrök är hälsofarliga och det finns ingen säker nivå. Det finns inte heller några ventilationssystem som kan göra röken ofarlig. En rad forskningsstudier visar dessutom att det är hälso-skadligt att andas in andras tobaksrök även utomhus.

Ett barn andas snabbare och har mindre lungor än en vuxen. Barnets lungor fylls därför snabbare med rök. Passiv rökning gör barn sjuka – röken kan bland annat orsaka hosta och öroninflammation och förvärra astma. Det kan också vara särskilt svårt för barn att skydda sig mot passiv rökning eftersom barn kan ha svårt att säga ifrån till äldre personer som röker.

Sveriges regering och riksdag har satt målet att ingen ofrivilligt ska exponeras för tobaksrök (prop. 2002/03:35). I Sverige utsätts i dag omkring 1 % av 4-åringarna för passiv rökning.³ I vissa områden utsätts så hög andel som 29 % av spädbarn för tobaksrök.⁴

Lagstiftning om rökfria miljöer är ett effektivt sätt att minska barns och vuxnas exponering för miljötobaksrök. Effekten blir extra stor eftersom lagstiftning om helt rökfria offentliga inomhusmiljöer och arbetsplatser har visat sig även påverka människor att ha striktare regler för rökning i sina hem.⁵

Vad säger barnkonventionen?

Flera av barnkonventionens artiklar har tydlig relevans för frågan om barn och passiv rökning. Det gäller inte minst artikel 6 som är en av grundprinciperna och betonar att barn har rätt att överleva och utvecklas.

En annan mycket relevant artikel är artikel 24 om barnets rätt till bästa möjliga uppnåeliga hälsa. FN:s kom-

mitté för barnets rättigheter anser även att rätten till bra hälsa är sammankopplad med artikel 2 om icke-diskriminering. Detta understryker det oacceptabla i de hälso-skillnader som finns mellan barn i olika socioekonomiska grupper, kulturer och geografiska områden.

Barnets rätt går före

Mot bakgrund av barnkonventionens artiklar är det självklart att barn måste skyddas mot miljötobaksrök. Barns bästa ska komma i främsta rummet och deras rätt till en rökfri miljö är överordnad rätten att röka.

Det fortsatta arbetet

Lagstiftningen som skyddar alla personer mot exponering för miljötobaksrök bör förstärkas. Det är också viktigt med utökad tillsyn som bygger på vetenskapliga bevis.

I Sverige kan förstärkt lagstiftning om skydd mot miljö-tobaksrök bl.a. innebära att alla offentliga inomhusmiljöer och alla arbetsmiljöer görs hundra procentigt rökfria så att inte heller särskilda rökrum tillåts. Det kan även innebära rökfria allmänna utomhusmiljöer, t.ex. rökfria lekplatser, hållplatser och uteserveringar. Man kan också tänka sig lagstiftning om exempelvis rökfri arbetstid när det gäller skattefinansierade tjänster.

Regelbundna informationsinsatser som ökar medvetenheten i befolkningen är en annan viktig uppgift för myndigheterna i samarbete med det civila samhället.

Noter:

1 United States Surgeon General's Report on The Health Consequences of Involuntary Exposure to Tobacco Smoke. 2006.

2 California Environmental Protection Agency (CalEPA). Proposed Identification of Environmental Tobacco Smoke as a Toxic Air Contaminant. 2005.

U.S. Department of Health and Human Services. How Tobacco Smoke Causes Disease: The Biology and Behavioral Basis for Smoking-Attributable Disease: A Report of the Surgeon General. 2010.

3 Institute of Environmental Medicine. Karolinska Institutet. Miljöhälso- och rapport 2013. Sid. 102.

4 Barnhälsovårdsenheten Sydväst. Årsrapport 2011, Barnhälsovården Stockholms läns landsting.

5 Phillips R, Amos A, Ritchie D, Cunningham-Burley S, Martin C. Smoking in the home after the smoke-free legislation in Scotland: qualitative study. *BMJ*, 2007 Sep 15;335(7619):553.